

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2021/04

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN IN VERBAND MET DE EVALUATIE VAN DE WET VAN 17 MEI 2019 TOT ERKENNING VAN DE MANTELZORGERS

ADVIES

Vooreerst verwijzen we naar ons advies van 2015/11, erkenning van de mantelzorger, en het advies 2018/03 betreffende voorstel wetsaanpassing mantelzorgers en uitvoering KB besluiten Wet van 17.05.2019.

In antwoord op de vraag van de FOD Sociale Zekerheid aan de FAVO om ook mee te werken aan de **evaluatie van de wet van 17 mei 2019** en hiertoe een advies te formuleren in kader van die evaluatie, graag het volgende.

In de commissie toegankelijkheid van zorg van 9.06.2021 werd deze vraag voorgelegd en werd een ontwerpadvies geformuleerd dat op 28.06.2021 voorgelegd en goedgekeurd werd in de Raadsvergadering.

Ons advies:

1. De FAVO vindt het positief dat er een evaluatie van de toepassing van de wet gebeurt en dat wij als adviesraad hierbij betrokken zijn.
2. Uit contacten met mantelzorgverenigingen / mantelzorgers kunnen we in de eerste plaats toch stellen dat de Coronapandemie voor heel wat problemen heeft gezorgd. Denk maar aan de verplaatsingen van mantelzorgers om hun opdracht te vervullen. Er was veel onwetendheid. Moest er al dan niet een erkenningsattest zijn? Het waren situaties die voor "kopzorgen" zorgden voor diverse mantelzorgers. Ook in de vaccinatiestrategie was er geen / onvoldoende aandacht voor de zo belangrijke groep mantelzorgers.

En nu de wet op zich en de voorliggende vragen.

Het is goed dat er een wet is, waar de mantelzorger erkenning en ondersteuning krijgt van de overheid

De mantelzorger moet minimaal het bewijs leveren dat hij/zij bijgestaan wordt door een professionele hulpverlener. Dit kan de huisarts zijn. Die hulpverlener wordt verondersteld ook wegwijzer te zijn in de procedure.

Als raad hebben wij weinig zicht op het aantal mantelzorgers die aanvraag deed maar als we goed geïnformeerd zijn, zouden er in België ongeveer 800.000 mantelzorgers zijn en maar een kleine 10.000 mantelzorgers zouden een aanvraag gedaan hebben voor het statuut (algemene erkenning en / of sociaal voordeel) en dit niettegenstaande de communicatie rond het statuut.

De FAVO had in het advies van 2018/03 reeds geformuleerd dat de weg naar “erkenning van de mantelzorger” geen bijkomende druk mag zijn voor de mantelzorgers. Is dit misschien toch een reden om de stap van aanvraag niet te zetten?

In elk geval is het zo dat er heel wat verlofstelsels zijn waar mantelzorgers een beroep kunnen op doen (medische redenen, palliatief verlof, tijdskrediet en ook mantelzorgverlof). Het is moeilijk om hieruit de correcte keuze te maken in functie van directe en indirecte kosten en baten. En de verschillende verlofstelsels zijn weinig flexibel en houden niet altijd rekening met de specifieke noden van de mantelzorgers. Mantelzorg kan immers een langdurige opdracht worden, waarbij het eindpunt niet vooraf vastligt. Voor de beroepsactieve bevolking moet dit een bijzonder aandachtspunt worden in de wetgeving.

We blijven immers vaststellen dat vooral vrouwen hun carrière opofferen door mantelzorger te worden. Vandaar is het bijzonder belangrijk om degelijke pensioenrechten te koppelen aan de mantelzorgerkenning en garanties in te bouwen opdat de mantelzorger zonder problemen terug aan het werk kan.

De FAVO vindt het belangrijk dat er gesproken wordt met de minister van pensioenen om de mogelijkheden te bekijken om de voordelen van mantelzorgers te erkennen bij het berekenen van het pensioen van betrokkenen.

Zoals ook aangekaart wordt door de mantelzorgverenigingen, is een betere afstemming nodig tussen bestaande premies, thematische verlopen van Vlaams en Federaal. Het is dan ook belangrijk dat er een overzicht is van alle steunmaatregelen voor mantelzorgers: erkenning en financiële steunmaatregelen.

Er zijn veel mantelzorgers die zelf tot “kwetsbare groep mensen” behoren en ook financiële steun best kunnen gebruiken maar mogelijk de weg niet vinden. Vandaar het belang dat de procedures eenvoudig moeten zijn en dat er wegwijzers zijn voor het traject en dit voor alle niveaus.

En dan het mantelzorgstatuut zelf. Er zijn verschillende meningen en ook de beleving is heel divers bij de mantelzorgers. De ene voelt het aan als een verplichting, anderen vinden er een meerwaarde in. In elk geval komt mantelzorg meestal onverwacht en moet er snel gehandeld en beslist worden. Hier is het belangrijk dat de persoon met zorgnood (waar mogelijk) mee betrokken wordt in de concrete besluitvorming (wie doet wat) en dit liefst ook in aanwezigheid

van een professionele hulpverlener. Deze laatste kan dan wijzen op de mogelijkheden die de wetgeving hier biedt en welke verschillende verlofregelingen er ingeroepen kunnen worden.

De FAVO wil wijzen op het feit dat er 2 types van erkenningen zijn. Dit maakt het extra moeilijk om een aanvraag in te dienen, niettegenstaande heel wat mantelzorgers financiële steun best zouden kunnen gebruiken.

Er dient beter nagegaan te worden hoe beide types van erkenning beter op elkaar kunnen inspelen. We stellen voor dat van overheidswege de algemene erkenning gepromoot wordt in het begin van de mantelzorgsituatie waar de echte persoonlijke inzet nog eerder beperkt is (extra telefoneren, even binnenspringen, attent blijven voor signalen...). Deze eerste erkenning moet er voor zorgen dat de mogelijke 2de erkenning (met sociale voordelen) snel, vlug en efficiënt kan verlopen. Bij de eerste erkenningsaanvraag moeten de mantelzorgers goed op de hoogte gesteld worden van de divers wettelijke mogelijkheden. Op het ogenblik dat de situatie erger wordt, kan dan direct ingespeeld worden met de mogelijkheden van de 2de erkenning. Uiteraard moet de 2de erkenning altijd mogelijk blijven, zonder de voorafgaande eerste erkenning.

De FAVO pleit voor een goede omkadering van mantelzorgers voor psychisch kwetsbare personen. De BelRai kan hier een positieve wending brengen door een betere inschaling te geven voor psychische kwetsbaarheid.

We wensen hier ook nog de aandacht te vestigen op een onrechtvaardigheid in de personenbelasting. Bij de personenbelasting wordt een gedeelte van je inkomen niet belast, de zogenaamde belastingvrije som, bij inwoning. Voor 65-plus wordt dit bedrag vanaf 2022 verhoogd van €3.270 naar €4.940, op voorwaarde dat de oudere een attest heeft van zelfredzaamheid (FOD) van ten minste 9 punten. Echtparen die samenwonen zijn hiervan uitgesloten. De FAVO vindt dit onrechtvaardig en vraagt dan ook om deze belastingvrije som toe te passen bij echtparen waarbij één van de partners een verminderde zelfredzaamheid heeft van tenminste 9 punten.

We willen ook duidelijk stellen dat mantelzorg niet stopt bij een opname in een woonzorgcentrum. In die zin mag de erkenning van de mantelzorg niet eindigen na 90 opeenvolgende dagen opname van de geholpen persoon in een woonzorgcentrum.

Tenslotte zou het nuttig zijn om vanuit de kennis die aanwezig is in de federale overheidsdiensten een beter inzicht te krijgen over de feitelijke/ wettelijke situatie waarin mantelzorger en zorggebruiker zich bevinden.

Een voorbeeld: van gemeentelijke mantelzorgpremie Brugge. 2.204 personen genieten van een gemeentelijke mantelzorgpremie, waarvan:

- 601 mantelzorgers recht hebben op “verhoogde tegemoetkoming”;
- en 1603 mantelzorgers geen recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming.

De toegekende mantelzorgpremie is verschillend voor beide groepen.

Voor het uitbouwen van een efficiënt en effectief mantelzorgbeleid is een goede kennis van de situatie van de (toekomstige) gerechtigden (hier de mantelzorgers en hun gebruikers) een ‘sine qua non’.

De FAVO vraagt om het Federaal Kenniscentrum opdracht te geven om op korte termijn een grondige studie te doen om het profiel van de mantelzorger in kaart te brengen en de mantelzorgers te bevragen naar hun noden en behoeften.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 28 juni 2021.

De voorzitter,
Daniel Van Daele

De ondervoorzitter,
Maddie GEERTS